

Hvordan lykkes med **beitinga?**

**Robot forenkler
beitinga!**

Godt beitestell lønner seg!

**Kraftfôr og tilskuddsfôr
i beiteperioden**

Felleskjøpet

Roboten gjør beiteperioden enkel

Tekst: Ingrid Strømstad, fagsjef FORMEL, Felleskjøpet

Per Heringstad opplever ikke noen store utfordringer med bruk av beite etter at roboten ble installert i 2008. Heller tvert om. Han ser fordelene som store. Dyra rusler ut og inn etter eget behov.

– Jeg henter ikke dyr inn til melking. Det måtte jeg hver dag før roboten ble installert, sier han, og fortsetter:

– Til tross for at kua må gå opptil 500 meter til det borteste beitet, holder vi melkingsfrekvensen oppe på et fint nivå. Pr. i dag er den på 2,7 melkinger på 30 liter melk.

På garden til Per og Torun Heringstad har de alltid praktisert beiting. Ved å beite kan dyra utnytte hele gårdens ressurser. Ressurser som ellers ikke ville blitt benyttet siden det er brattlendte teiger. Dyra svarer med god helse, god fruktbarhet og holdbare dyr.

« – Jeg henter ikke dyr inn til melking. Det måtte jeg hver dag før roboten ble installert »

Sommermelk viktig

– Økt melkepris i sommermånedene sammen med ønske om å bruke kua som fôrhøster er en god motivator for beiting, sier han.

Han er også opptatt av hvilken god reklame beitende dyr gir til forbrukeren. Vi besøkte gården en forsommerdag i juni, da hadde mjølkekua allerede vært på beite i en måneds tid. De beiter både på varig eng og raigras. Utfordringen blir å holde fettprosenten oppe slik at det unngås trekk. For å greie dette må de veksle mellom strukturfattig raigras og litt mer strukturrikt beitegras.

– Nøkkelen ligger i ei velfungerende vom. Samtidig som ytelsen skal sikres er ikke dette enkelt, påpeker Heringstad.

Kraftfôrstrategi på beite

Per Heringstad bruker FORMEL Energi Premium 90 og FORMEL Elite 90 til mjølkekua i beiteperioden. Det brukes relativt lave kraftfôrmengder gjennom hele året, derfor er ikke Per opptatt av å sette ned kraftfôrmengden mye under beiteperioden.

FAKTA

- Per Heringstad, gift med Torun
- Gård: Heidal i Oppland
- 450 moh.
- Areal: Drifter ca. 700 da
- Robot: DeLaval fra 2008
- Ytelse: 8900 kg

Mange dyr og mye gjerding

Ungdyr og ammekua på gården går også på beite så mye som mulig. Det startes med trening på småkalven som skal lære hva strømgjerde er. Disse går hjemme på gården, ut over det er alle ungdrya på beite på ulike skifter i Heidal. Totalt blir det ikke få kilometer med beitegjerder som skal holdes vedlike, og store

beitearealer som skal pusses. Det benyttes strømgjerde. Så lenge elgen holder seg unna går dette greit, men den kan skape litt utfordringer utover høsten. Dyr som ikke får kraftfôr får fri tilgang på salt og mineraler på beite. Det benyttes både Pluss saltstein og Pluss mineralstein.

Ugras i varig eng er jo et kjent

problem, så også hos Heringstad. Høymola er den store skrekken. Forebyggende jobb er viktig. Begynner høymola å vise seg kan noe av arealet slås til eng, mens de mer brattlendte teigene må pusses med beitepusser så langt det går. Pussing av beiter er viktig for å holde annet ugras i sjakk også, og for å få et optimalt beiteopptak.

Far og datter, Per og Mari Heringstad på Heidal gård i Oppland.

Husk å gjerde riktig slik at dyra dine holder seg innenfor el-gjerdet

- Hvilket gjerdeapparat skal vi velge – strøm eller batteri?
- Hva er viktig ved valg av gjerdeapparat?
- Hva med gjerdelengden?
- Dyreslag?

Strømdrevne apparater er sikrere enn batteridrevne. Et godt alternativ er batteriapparat med solcelle; det forlenger batteriets levetid.

Velg et sterkt gjerdeapparat til lange gjerder med lange strekk, eller ved mye undervegetasjon.

Det lønner seg ikke å ha den nederste strømtråden for nær bakken når du gjerder til storfe, den vil dra strøm og gi mindre effekt på selve gjerdet.

Tenk gjennom dette før du velger gjerdeapparat til ditt gjerde!

Velg **FORMEL**-kraftfôr på beite

For maksimal utnyttelse av beiteressursene kreves det en gjennomtenkt plan for kraftfôrvalg og tildelingsmengder. Felleskjøpet har et sortiment tilpasset ulike avdråtsnivå og grasets utviklingstrinn i beitesesongen.

To gode kraftfôrvalg til beite

FORMEL Energi Premium 70, 80 og 90 er alle gode alternativer i en beitesituasjon der man har høy avdrått og der vommiljøet kan være utsatt. Dette er spesielt i situasjoner der man ikke får gitt kraftfôr mer enn to ganger per dag, og mengde per tildeling kan bli over 2,5 kg. Disse kraftførsortene gir bra med energi og protein. Samtidig er disse kraftfôrtypene skånsomme for vomma ved at man bruker vombeskytta fett for å tilføre energi istedenfor stivelse. Blandingene inneholder også bufferstoffer som sammen med kuas naturlige spyttproduksjon er med på å hindre uheldig pH-dropp i vomma.

Tiltaksblanding for lav fettprosent

FORMEL ProFet er en tiltaksblanding utviklet for å øke tørrstoffinnholdet i mjølka. Blandingen inneholder en høy andel fordøyelig fiber, moderat stivelsesinnhold, fettkilder med gunstig fettsyreprofil og bufferstoffer som sammen legger grunnlaget for et godt vommiljø og en høyere fettprosent i beitesesongen.

Kraftfôrvalg til beite

	Svært godt beite* FORMEL Elite 90 eller Natura Drøv 16 (økologisk)	Godt beite** FORMEL Elite 80 eller Natura Drøv 16/17 (økologisk)	Middels godt beite*** FORMEL Elite 80 eller Natura Drøv 19 (økologisk)	Ugjødsla beite og utmark FORMEL Elite 70 eller Natura Drøv 19 (økologisk)
15 kg		1 kg	1 kg	3 kg
20 kg	1 kg	2 kg	3 kg	5 kg
25 kg	3 kg	4 kg	5 kg	7 kg
30 kg	5 kg	6 kg	7 kg	8 kg
35 kg	6 kg	7 kg	8 kg	9 kg
40 kg	7 kg	8 kg	9 kg	
45 kg	8 kg	9 kg	10 kg	

* Svært godt beite

Dette er innmarksbeite med et svært høgt proteinnivå (over 200 g/kg TS) og et PBV-nivå på over 50 gram/kg TS. Typisk ved tidlig beiteslipp. Dette beitet vil normalt gi et svært høgt fôrøpptak.

** Godt beite

Dette er et innmarksbeite med et høgt proteinnivå (over 160 g/kg TS) og et PBV-nivå på over 30 gram/kg TS. Typisk tidlig i beitesesongen. Dette beitet vil normalt gi et høgt fôrøpptak.

*** Middels godt beite

Dette er innmarksbeite med et middels proteinnivå (mellom 130-160 g/kg TS) og et PBV-nivå mellom 5 og 30 gram/kg TS. Dette er en typisk beitesituasjon godt utpå sommeren når grasen er noe mer utviklet.

Slik lager du et godt beite

Norsk klima setter store krav til vinterstyrke hos beiteplantene. Frøblandingene til beite bør settes sammen slik at artene utfyller hverandre og erstatter hverandre ved utgang.

Tekst: Jon Atle Repstad, produksjef såvarer, Felleskjøpet

Flerårig beite

Timotei og engsvingel er viktige arter for å sikre stor avling med god smakelighet. Engrapp tåler mye tråkk og hard beiting. Hvitkløver lever sammen med rhizobiumbakterier som kan fikserer nitrogen fra lufta. Hvitkløver gir også fôr med bedre mineralsammensetning. Raigras tåler godt hard beiting. I kyststrøkene i Sør-Norge kan det med fordel brukes beitefrøblanding med større eller mindre andel flerårig raigras.

Kortvarig beite

I et opplegg med intensivt ettårig beite kan en basere seg på raigras, enten italiensk raigras som såes om våren eller flerårig raigras som etableres med dekkvekst og overvintrer en vinter. Flerårig raigras starter veksten tidlig om våren. Det utvikler seg raskere enn nysådd italiensk raigras og vil gi stor avling allerede i førsteslåtten. Raigras kan høstes langt ut over høsten og beites helt ned, fordi det ikke trenger opplagsnæring til å overvintrere.

Etablering

Før anlegg av beite er det viktig at ugraset er under kontroll. Sprøyting med glyfosat før omlegging letter

jordarbeiding og etablering og sikrer kontroll med kveke og de fleste andre rotugras. Ett eller to åpenåkerår med god bekjempelse av frøgras er også nyttig. Grasfrø er smått og må ha godt såbed. Spireskiktet må ikke tørke ut, for eksempel ved overdreven harving. Det bør tromles både før og etter såing for å ha god kontroll med sådybde og sikre frøet tilstrekkelig fuktighet ved spiring. Sådybden bør være om lag 1 cm.

Viktige beiteplanter som engrapp og hvitkløver trives best på jord med pH 6-6,5. Hvis pH er under 6 bør det kalkes før anlegg av beite. Der det er behov for magnesium bør det brukes dolomitt.

Stell og vedlikehold av beite

Varig beite bør helst spares for tråkk det første engåret. Dersom dette ikke er mulig bør likevel førsteslåtten høstes maskinelt. Får plantene tid til å etablere et skikkelig rotsystem, tåler de beitebelastningen bedre seinere.

Graset bør være minst 12-15 cm når dyra kommer på beitet. Dyra bør helst ete alt gras på arealet og beitinga avsluttes når grasen er

6-8 cm. Det ideelle er ei beitetid på 2-4 dager og ei hviletid for grasen på 18-27 dager før dyra kommer tilbake på samme areal.

Der det er mulig bør beite pusses etter avbeiting, enten med slåmaskin, fôrhøster eller beitepusser. Pussing tidlig i beitesesongen er viktig for å opprettholde grasproduksjonen utover sommeren. Pussing fjerner vrakgras, stimulerer busking og gjenvekst og forebygger ugrasutvikling (hindrer modning og spredning av ugrasfrø). Mosehøy er effektivt for å få knust og spredd kurukene. Etterbeiting med andre dyr kan også fungere som en form for beitepussing.

Husk vannforsyning på beite. Godt renhold er viktig.

Inne om natta, ute om dagen!

Med kyrne ute om dagen og inne om natta oppnår Kai Petter Flesjå maksimal utnyttelse av kraftfôrtildeling i automatene.

– Men erfaringen viser at de er mest beiteaktive tidlig om morgenen så kanskje jeg burde bytte om på beitetidene, undrer Finnøy-bonden.

Tekst: Ola Stene, Felleskjøpet Rogaland Agder

Gården ble kjøpt av bestefaren i 1946 og det har vært melkeproduksjon der siden da. Bestefaren startet med bureising, oppdyrking av jord og bygde steingjerder. – Far er fortsatt aktivt med i drifta og vi deler på å stelle i fjøset morgen og kveld. Vi erfarer at det også er enklest å passe på brunsten når vi sjekker ved inn- og utslipp, fremholder Flesjå.

Beiteslipp og -kvalitet

De 27 renrasa Holstein-kyrne slippes på beite i starten av mai. Ved beiteslipp benyttes en luftegård utenfor fjøset. Et par timer i luftegården før de slippes på beitet gir tilvenning i «kontrollerte» former. Kalvinga foregår hele året, men mest om våren og på høsten. Flesjå har en kvote på 198 tonn og oppnådde 10.100 kg i ytelse de siste 12 månedene. Han gir lik mengde kraftfôr av FORMEL Energi Premium 80 både på beite og ved innefôring.

– Dette har jeg erfart er viktig for å holde høy ytelse gjennom sommeren og unngå dropp i perioder med låg beiteaktivitet. Beiteopptaket utgjør omtrent 60 % av grovfôret gjennom beitesesongen. Jeg vil anslå at ut fra forbruket av rundballer halveres dette ved beite, men det varierer ganske mye gjennom sesongen. Dyra har lågere opptak på utvokst beite og på varme dager, påpeker han, og forteller at fettprosenten er relativt høy inne ca. 4,3-4,4, men at den går ned til rundt 4,0 i forbindelse med beite.

– På gården har vi kupert terreng og deler av dyrkajorda er bratt og vanskelig å høste maskinelt. Noe av arealet høstes maskinelt en slått og beites resten av sesongen, vi har også en god del rene beiter. Jordsmonnet er grunt, noe som gjør at det tørker opp fort etter nedbør. Mye nedbør gjør at det aldri har vært behov for vanning. Vi kalker topper

og skråninger i terrenget som viser seg å gi økt beiteaktivitet, sier Flesjå.

Han sier videre at kvigene går på innmarksbeite hele sommeren. – De går på større områder på beiten lengst unna fjøset. Til disse bruker jeg Pluss Bolus Storfe for å sikre vitamin- og mineralforsyning.

Sauen – en god beitepusser

De beste beiten med god grasvekst er nærmest fjøset. – Vi har også noen beiter 500-600 meter unna fjøset der fjellet er delvis opp i dagen og der det er vanskelig med ploying. Disse er stykket opp i parseller. I tillegg til mjølkekyrner har vi ca. 50 vinterfôra sau som brukes som beitepusser. Sauen er flink til å holde høymole og anna ugras unna. Man kan tydelig se forskjell på beiter som sauene har vært på sammenlignet med kun storfe. Sambeiting med sau er altså lønnsomt med tanke på ugrasbekjempelse og fine beiter.

Dette er vanlig praksis her på Finnøy, og det er gull verdt for beiten, forklarer Flesjå, og forteller at han gir Pluss E-vitamin med selen og Biotin gjennom hele vinteren til sauene. – Det har gitt tydelige resultater på lammene, de suger bedre og er friske og livskraftige lam.

ytelse, trivsel og fôropptak. Permanente drikkekar med flottør krever lite arbeid, kun renhold annenhver uke.

Dyrevelferd

Flesjå påpeker at han er opptatt av dyrevelferd og at dyra skal ha mulighet til å velge. – Jeg forsøker å sette igjen noen skyggetrær og

« – Sambeiting med sau er gull verdt »

Slaktekylling og husdyrgjødsel

På gården har også Flesjå et kyllinghus der han produserer 180 000 slaktekylling i året. – Dette gir jo også mye husdyrgjødsel som vi tar ut fra kummen med slangespreder. I tillegg bruker vi Opti-NS 27-0-0 (4S) der det er vanskelig å komme til med husdyrgjødsel. Det er et vassdrag i nærheten slik at P-problematikken er aktuell. Jeg prøver å gjødsle etter regelen om lite og ofte, med 10-15 kg 27-0-0 omtrent hver 3. uke. Det pleier å gå ca. 5-6 uker fra jeg sprer husdyrgjødsel til dyra slippes på beitet.

Ugrasproblematikk

Ugraset er som nevnt høymole og tistel. Etter som sauene på vårbeite knekker høymolen er det ideelt at sau beiter i «hælene» på kyrne. – Vi bruker strømgjerder på jorda nærmest fjøset der det ikke går sau og netting med tråd på toppen på de andre beiten. Det er lite snø her på Finnøy så det er ganske lite vedlikeholdsarbeid på gjerdene. Vi er heller ikke utsatt for at hjort eller elg «river» ned gjerdene, sier han.

Smart vanntilførsel

Flesjå har laget drikkekar av betongringer der han har støpt inn tappekran/bunnplugg i bunnen, for å forenkli renholdet. Han rengjør jevnlig med kost og bytte av vann. – Dyra har tilgang til flere drikkepunkter, men min erfaring er at nærhet til drikkevann gjør at kyrne drikker mer. Det er positivt både for

opplever det som positivt for trivsel for både kyr og sauer. Det har vært noen utfordringer med flått (hantik) som setter seg ved framre jurfeste. For å redusere denne plagen pleier jeg å smøre sauene med flåttmiddel (Coopersect) langs ryggraden. Dette hjelper mot flått og fluer. I tillegg gir vi snylterbolus til kalvene ved 1. gangs beiteslipp. Dette viser tydelig virkning på både på trivsel og tilvekst. Vi har vært litt plaget med leverikter; dårlig leverfunksjon som har gitt nedsatt ytelse.

FAKTA

Kai Petter Flesjå, Finnøy

- Areal: 156 daa dyrka 175 daa beite 173 daa leid
- Nytt fjøs i 2002
- Melkegrav 2x3
- 27 Holstein-kyr 198 tonn kvote 10.100 kg siste 12 månedene
- Gir lik mengde kraftfôr av FORMEL Energi Premium 80 både på beite og ved innefôring
- Fettprosenten inne ca. 4,3-4,4, går ned til rundt 4,0 på beite
- 50 vinterfôra sau får Pluss E-vitamin med selen og Biotin gjennom hele vinteren

Til dette bruker vi Valbazen til kviger ved 1. gangs kalving. Tidligere har jeg fått foretatt klauvskjæring ved behov, men vurderer nå å gjøre dette årlig, forteller Kai Petter Flesjå.

Per Sigve og Kai Petter på gården Finnøy i Rogaland.

La dyra gå i **Pluss** på beite!

Tekst: Martha Engesland, produktutvikler drøv, Felleskjøpet Fôrutvikling

Beitegraset alene dekker ikke dyras behov for alle mineraler og vitaminer. Derfor anbefaler vi vanligvis å gi tilskuddsfôr til storfe som får under 5 kg kraftfôr. Dette gjelder spesielt mikromineralene selen, kobolt og kobber. Forsøk har vist inntil 30 prosent bedre tilvekst hos kviger som fikk mineraltilskudd på beite.

Dyra er også utsatt for graskrampe dersom de får for lite magnesium ved beiteslipp. Til sau/geit anbefaler vi tildeling av tilskuddsfôr dersom de får mindre enn 0,5 kg kraftfôr. Pluss er Felleskjøpets tilskudds-sortiment. De mest aktuelle produktene for beitesesongen er:

- **Pluss Storfe og Pluss Sau**-produktene. Disse er allsidige tilskuddsfôr med makro- og mikromineraler samt vitaminer. De fås både som pulver, pellets, VM blokk (bøtte) og mineralstein med hull i midten som kan henges opp. Pluss Storfe kan også brukes til geit.

- **Pluss Mg-rik** gis ved ekstra behov for magnesium for å forebygge graskrampe.

- **Pluss Ammeku** har høyt innhold av E-vitamin og en andel organisk selen
- **Saltslikkestein** finnes i tre varianter. En til storfe (grå) og to typer til sau (rød med kopper og hvit uten kopper).

Til geit anbefales rød saltslikkestein. Saltslikkesteinene inneholder i hovedsak salt for å dekke saltbehovet og noe mikromineraler, men må ikke forveksles med komplette mineraltilskudd.

- **Til økologisk drift** anbefaler vi Natura-serien vår, herunder Natura Minovit Storfe og Natura Minovit Sau i pulverform, samt Natura Storfe/Natura Sau VM-blokk (bøtte). Se ellers driftsmiddelregisteret på Debio sine nettsider.

For komplett oversikt over tilskuddsfôr fra Felleskjøpet, se Pluss-brosjyren.

Pluss Mineralbolus

Bolus med mikromineraler er egnet til bruk på beite eller til grovfôrrasjoner, for å dekke dyras behov for mikromineraler. Bolus er et godt alternativ når det er vanskelig å gi tradisjonelle mineral- og vitamintilskudd, for eksempel på beite. Fordelen med bolus er en enkel håndtering, der en innsetning gir forsyning av mikromineraler over lang tid. Dessuten sikrer man at alle dyr får i seg anbefalt dosering. Ved bruk av bolus med mikromineraler skal det ikke gis annet tilskuddsfôr med mikromineraler i tillegg.

Pluss Bolus Sau

Pluss Bolus Sau frigjør mineraler i 4 måneder etter innsetning. Bolusen er egnet til sau på beite for å dekke behovet for mikromineraler i beite-sesongen. Bolusene skal kun gis til sau større enn 45 kg.

Gjødsling av beite

Mengde og tidspunkt

På intensive beiter (dvs. stort avlingspotensial) anbefales inntil 4,5 kg N/daa per avbeiting. I starten av vekstsesongen vil det tilsvare ca. 1 kg N/daa per uke. Ut over sommeren avtar plantenes veksthastighet. Fortsatt kan en bruke inntil 4,5 kg/N per avbeiting, men det tar lengre tid mellom hver avbeiting. Siste gjødsling gjøres når det er 4-5 uker igjen av vekstsesongen, og mengden reduseres til maks 3 kg N. For sterk gjødsling og for hard avbeiting (snaugning og våte forhold med tråkkskader) ødelegger for neste sesong. Skal beitet fornyes kan du imidlertid tyne det siste!

Kulturbeiter som produserer lite og gjødsles gjerne en gang. Inntil 8 kg N gitt om våren er et greit utgangspunkt. Kulturbeiter i god drift vil ligge nær gjødselanbefaling til intensive beiter. Unngå rovdrift siden det normalt ikke kan fornyes. Er det mer enn 10 prosent kløver på beitet skal du ta hensyn til det ved gjødsling. Regelen er enkel: 10 prosent kløver reduserer N-behovet med 10 prosent, osv.

Gjødseltype

Du må ha kjennskap til jordas næringstilstand for å velge riktig gjødseltype. Ta jordprøver! Ha som utgangspunkt bruk av NPK-gjødsel. Kun nitrogen eller NS-gjødsel vil normalt gi underdekning av kalium,

magnesium og ev. fosfor. Behovet for kalium øker ut over vekstsesongen. Et forhold som skiller gjødsling av beite fra eng, er at beitedyra gjødsler selv, både med N, P og K. Selv om spredninga er litt ujevn er det feil å ignorere den! Felleskjøpet forhandler en gjødseltype med selen, OPTI-NK 22-0-12. For å sikre optimalt opptak av selen anbefaler vi bruk av Pluss mineraltilskudd.

Grønnfôrvekster til beiting

Flerårig eng som beite produserer mye om våren og forsommeren, og bremser opp på ettersommeren og tidlig høst. Mange velger derfor å så grønnfôrvekster for å ha et produktivt sensommer- og høstbeite. Dette kan være italiensk raigras, fôrraps, formargkål eller grønnfôr-blandinger. Ved anlegg brukes gjerne en god porsjon husdyrgjødsel, ofte i en mengde som godt og vel dekker plantenes behov for fosfor og kalium. Siden disse plantene vokser hele høsten inntil de til slutt fryser i hjel, kan de utnytte så mye som 5-7 tonn blautgjødsel/daa. Svovel i husdyrgjødsel er lite tilgjengelig for plantene. Velg svovelholdig mineralgjødsel å supplere med slik at det ikke begrenser planteveksten. I grønnfôrvekstene omtalt her kan det ved ugunstige forhold bli høyt nitratinnhold. God tilgang på svovel kan redusere faren for nitratopp-hoping siden svovel trengs for å danne spesielt aminosyrer/proteiner.

Gjødsel farlig for dyra?

Godt spredd gjødsel på beite er ikke skadelig for dyra. Eventuelt søl/spill som forårsaker små hauger inne på beitet må fjernes. En må hindre at dyra kommer til tomemballasje og eventuelle fulle eller halvfulle gjødselsekker som de kan lage hull på. Generelt: God tilgang på saltslikkestein og mineraltilskudd forebygger at dyra fristes til å lete opp gjødsel (som er salter!).

Beite av RUG

Rug som beiteplante har fått en renessanse. Det brukes 8-10 kg høstrug (200 planter pr. m²) som såes om våren, gjerne sammen med 2,5-3 kg italiensk raigras.

Rug gir mulighet for tidlig beiting og sammen med raigras blir totalavlinga stor. Første beiting kan starte om lag fire uker etter såing når rugen har blitt 10-15 cm høy. Rugen skal beites ned til 3 cm. Gjenveksten er rask og ny beiting kommer fort. Det er viktig å pusse mellom hver avbeiting slik at ikke rugen skyter. Hvis plantene blir mer enn 15 cm blir smakligheten nedsatt, og plantene kan lett bli angrepet av mjøldogg og rustsopper.

Utover ettersommeren tar raigraset mer og mer over og gir grunnlag for godt beite også utover høsten. Dyra har god appetitt på dette sukkerrike, lettfordøyelige beitegraset. Beiting bør kombineres med noe mer strukturholdig fôr for å holde vomfunksjonen i orden.

Sådybden bør ligge på 2-3 cm. Vårgjødsling med 2,5-3 tonn husdyrgjødsel vil ofte dekke rugens næringsbehov den første perioden, deretter må det overgjødsles etter behov.

Beitelag i bjørneland

Bjørkslettvoll beitelag, Meråker i Nord-Trøndelag, har drevet sammen siden 1975. I dag er de fire i laget, samt to private brukere som driver 330 meter over havet med sine 360 daa nær grensen til Sverige.

Tekst: Anne Vonka, fagsjef drøvtygger, Felleskjøpet

Beitelaget består av Ludvig Haugen, Kjetil Årbakk, Peder Tuseth og Håvar Størset, mens de to som driver for egen drift er Halstein Råen og Petter Sætran.

– Årsaken til at vi driver samdrifta her inne om sommeren er for å få litt fritid og utnytte de ressursene som beitet her inne utgjør, påpeker Haugen, som har tatt med seg rifla da det er observert bjørn inne i beiteområdet.

Skifter beite hver dag

Hos Bjørkslettvoll beitelag starter beitesesongen i midten av juni og varer ut august, noe avhengig av været. Også beitekvaliteten spiller til hver tid en rolle for når de 90 mjølkekyrne slippes på beite. – Vi deler opp beitet i 15 skifter som det veksles mellom fra dag

til dag. Å bruke beitepusser har vi god erfaring med. Dyra går ute hele dagen på beitet hvor vi bruker både fullgjødsel og husdyrgjødsel for å sikre beitekvaliteten. Resten inngjerdes med strøm for at dyra skal «holde seg på plass». Vanntilgang er avgjørende for mjølkeytelsen og spesielt når mange dyr går samlet. Dette sikres ved utplassering av drikkepunkter ute på beitet, sier Ludvig Haugen.

God kontroll på melke kvaliteten Haugen forteller at de har lykket godt både med fett- og proteinprosenten i melka.

– På fett har vi i snitt 4,3 og på protein 3,46 prosent. Vi har imidlertid hatt noe utfordring på celtallet og det jobber vi med kontinuerlig.

Tips!

Skygge på beite - viktig med trær

Sambeiting med sau - effekt på kulturlandskap

FAKTA

Bjørkslettvoll beitelag, Meråker

- Drevet siden 1975
- Består av Ludvig Haugen, Kjetil Årbakk, Peder Tuseth og Håvar Størset
- 90 mjølkekyr starter beiting i juni, tas inn i slutten av august
- Deler beitet i 15 skifter
- Fettprosent i snitt er 4,3 og protein 3,46
- Melkestall med 12 plasser
- FORMEL Elite 80, 6-7 kg per ku/dag

Vi opplever også mye regn i perioder samt at reinsdyr sendes ut på beite tidlig på sommeren, det har skapt noen utfordringer for oss. Men vi har også fordeler ved å sende dyra på beite. Jeg har tidligere nevnt at det gir oss melkebøndene mer fritid i og med at vi har et par fra Polen som er med dyra hele tiden. De steller og melker to ganger om dagen, og holder oppsyn med kyrne. En annen fordel er at vi kan bruke tida på vedlikehold hjemme på egen gård og vi har bedre tid til slåttonna, fremholder Haugen. Hjemme på gårdene har de også ungdyr og sinkyr som skal ha daglig stell. Et par av oksene går på beite med kyrne.

Melking på beite

Beitelaget bruker en melkestall med 12 plasser, seks organer og tanken rommer 5000 liter. En gang i uka leverer Felleskjøpet FORMEL Elite 80, det holder da hver ku får 6-7 kg per dag. – Nøkkelen for et godt beite er beitepusning, gjødsling og skifte av beite hver dag. Dette har fungert godt for oss i beitelaget, avslutter Ludvig Haugen.

Stell av beitet lønner seg

God beitekultur betinger at beitenes pusses. Det bidrar til å hindre igjengroing og motvirker at uønskede ugras- og grasarter tar overhånd. Bekjemping av sølvbunke, lyng, kjerr og kratt krever robuste gras- og kvistknusere. Slike redskaper er godt egnet for nabosamarbeid, leiekjøring, beitelag o.l.

Tekst: Asbjørn Tarebø, produksjef, Felleskjøpet

Kverneland med et komplett program

Kverneland produserer snittere både for front- eller bakmontering og for enkelte modeller, en kombinasjon. Programmet spenner fra den enkle FM-snitteren til robuste entreprenør-maskiner som FRO multiknuser. Skal maskinen benyttes til flere jobbtyper kan en multiklipper være aktuell. Dette er en maskin som kan arbeide bak traktoren eller ut på siden, samtidig som den kan svinges opp eller ned for slått av vei- og grøftekanter.

Alle Kvernelands klippere har vertikalroterende rotor med mulighet for bruk av forskjellige knivtyper, avhengig av det dominerende bruksområdet. Regulering av arbeidshøyden skjer ved bruk av slepesko, støttehjul eller valse. Valse gir den mest nøyaktige høydejusteringen.

Velg riktig knivtype

Hammerkniven er godt egnet under alle forhold. Den kommer til sin rett i utmark med kraftig undervekst og småkjerr.

Sikkerhet er viktig

Kjøring med beitepusser krever omtanke. Sørg for at deksler er intakte og at ingen oppholder seg i området rett bak maskinen. Stein og andre fremmedlegemer vil kunne gjøre stor skade hvis det ikke tas forholdsregler.

Jevnlig pussing

For å opprettholde en høy produksjon på beitet er det en fordel å kjøre over med snitteren etter hver beiteomgang for å «jevne beitet», slå ned uønsket vegetasjon, ugras og lignende. Erfaringer viser at beitepussing rett etter beitingen gir raskere gjenvækst.

Sølvbunke – en utfordring

Sølvbunke kan være et problem, spesielt på beiteareal med låg beiteintensitet og med dårlig drenert og kalkfattig jord. Sølvbunke har liten produksjon, er lite smakelig, og gir dermed dårlig utnyttning av beitearealet. Sølvbunke sprer seg bare ved naturlig frøsetting.

Hvordan holde nede eller fjerne sølvbunke fra beitet? Sprøyting er dyrt og krever omfattende omlegging. Beitepusseren er derfor et godt alternativ.

Høy pussing har liten effekt og gir ingen reduksjon i antall sølvbunketuer. En vil kunne se en reduksjon i tuenes størrelse, men etter kort tid vil de være som før.

Lav pussing med stubbhøyder på 2-5 cm vil gi reduserte tuer i omfang, men de dør sjelden helt ut. Over tid vil denne behandlingen gi et mindre areal dekt med sølvbunketuer. Lav stubbhøyde om høsten er det mest effektive, men dette skader også det ønskede beitegraset som bør gå inn i vinterdvalen med en lengde på ca. 10 cm.

Svært lav pussing, bortimot jordarbeiding, kan drepe en del sølvbunketuer, men det vil gå ut over de ønskede grasartene. Men graset vil som oftest komme raskt tilbake uten varige skader.

Hester spiser sølvbunke

En annen måte er å ta en lav pussing tidlig på året og satse på beiting av sølvbunkegjenvæksten. Størst effekt av beitingen får en ved høyt beitestrykk. Hester er effektive – de er de eneste som virkelig setter pris på dette fôret.

Konklusjon

For å holde sølvbunke på et akseptabelt nivå uten sprøyting vil det være riktig å legge opp til én gangs lav pussing pr. år, fortrinnsvis på høsten og over flere år. Flere gangers pussing pr. år har ikke gitt noe bedre resultat enn én behandling.